Torah from Around the World

Maak mij, Eeuwige, met uw wegen vertrouwd,

leer mij uw paden te gaan.

Tehilliem 25: 2

Sjabbat Toldot, 14 november 2026/ 4 Kislew 5787

Beresjiet/Genesis : **26**: 13 – **27** : 27; Tanach blz. 43 - 46.
Haftara: I Koningen **1**: 32 – 53; Tanach blz. 669 - 671.

Vertaler: Paula Reisner

Coördinatie: Channa Kistemaker

Commentaar: **Rabbijn Kari Tuling** is geestelijk leider van Congregation Kol Haverim te Glastonbury, Connecticut.

Oorspronkelijke Engelse tekst

Use the link to read the original text in English.

De schaduwzijde accepteren

De jongens haten elkaar. Ze houden natuurlijk van elkaar, maar ze haten elkaar ook. Je kunt ze aantreffen terwijl ze in de gangpaden van de gebedsruimte met elkaar stoeien, in de gangen ruziemaken, of elkaar tijdens de godsdienstles in de arm knijpen om te zien wie er als eerste een kreet slaakt. Ze haten elkaar, en toch staan ze erop om in de klas naast elkaar te zitten. Ze haten elkaar, maar ze houden ook van elkaar; ze zijn broers, tweelingbroers.

De oudste tweelingbroer is extravert en luidruchtig; hij houdt van sport, fietsen en buitenactiviteiten. De jongere tweelingbroer is rustiger, heeft een duisterder karakter en is scherpzinniger; hij is een leergierige jongen die van computerspellen en sciencefiction-romans houdt. Praten met vreemden valt hem zwaarder.

Elke tweelinghelft heeft een ouder met wie hij een nauwere band heeft. Hun vader, die zelf nooit erg sportief is geweest, is dol op zijn 'sportieve' zoon en geniet volop van diens triomfen: "Wist je dat Esav dit jaar als eerste werd gekozen voor het voetbalteam?"

Hun moeder staat dichter bij Jaäkov, haar lieve zoon die liever dicht bij huis blijft. Zelfs als baby trok Esav zich al van haar af, terwijl Jaäkov liever dicht bij haar lag.

Beide ouders proberen via hun favoriete tweelinghelft te leven en zo een andere kant van zichzelf te ervaren. Jitschak probeert een buitenmens te zijn door de avonturen van zijn stoere, ruwe zoon. Rivka domineert haar volgzame zoon, maar verlangt tegelijkertijd naar diens kracht.

In de rabbijnse literatuur vertegenwoordigen de tweelingbroers archetypen van twee grote beschavingen: Jaäkov staat voor Israël en Esav voor Edom (Rome). Het verhaal verandert hierdoor in een strijd tussen de krachten van het goede en de krachten van het kwade.

Kijk eens naar deze midrasj van rabbijn Levi, te vinden in *Het boek van de legenden* [van Bialik en Ravnitzky, red.]:

“[Aanvankelijk waren Jaäkov en Esav] als mirte en een wilde roos die zij aan zij bloeiden. Maar toen ze opgroeiden, verspreidde de een zijn kenmerkende geur, terwijl de ander zijn doornen liet zien. Zo gingen Jaäkov en Esav de eerste dertien jaar beiden naar school en keerden ze weer naar huis terug. Maar na die dertien jaar ging de een [Jaäkov] naar studiehuizen, terwijl de ander [Esav] zich naar plekken van afgoden-dienst begaf."

Deze traditie, waarin Esav wordt gezien als de belichaming van het slechtste gedrag, getuigt van de diepe vervolging die Joden in de diaspora hebben ervaren. De oude rabbijnen, die uit hun land waren verbannen, zagen in Esav vaak een verwijzing naar Rome – een Rome dat voor hen symbool stond voor de ergste vormen van vervolging. Maar deze eenzijdige visie is problematisch. Hoewel ze erkent dat "Esav een symbool van haat is", wijst Nechama Leibowitz ook op midrasjiem die de menselijkheid van Esav laten zien. Zoals ze schrijft in *New Studies in Bereshit*: "In de Tora... is Esav een mens, de zoon van Jitschak en Rivka... en zoals alle mensen heeft hij zijn goede en slechte kanten.”

Wanneer Esav bijvoorbeeld spreekt over het nemen van wraak op Jaäkov, besluit hij eveneens om te wachten tot de rouwperiode voor hun vader voorbij is. Het is een klein detail, maar toch opmerkelijk dat hij in het heetst van de strijd de behoefte van zijn vader aan troost zwaarder laat wegen dan zijn eigen verlangens.

Als we de tweeling als archetypen zouden beschouwen, zouden we ze kunnen zien als twee facetten van dezelfde persoonlijkheid, in plaats van als twee typen mensen. Ieder van ons heeft een schaduwzijde in zijn persoonlijkheid: een kant die de aspecten bevat die we liever niet willen erkennen.

In het geval van Jaäkov en Esav fungeert Esav als een tegenpool voor de competitieve kant van Jaäkov. Esav wil niet degene zijn die voor niets terugdeinst om te winnen. Jaäkov haat zijn wedijverige broer Esav – wat in feite een vorm van zelfhaat is. Hij is immers degene die zijn broer Esav bedriegt om de zegen van Jitschak te verkrijgen, nietwaar?

Vaak is datgene wat we in anderen haten, precies dat wat we in onszelf weigeren te erkennen.

We kunnen fantaseren over het verslaan van onze vijanden, maar de realiteit is dit: er bestaat geen totale overwinning. Je schaduwzijde blijft bestaan – dat deel van jezelf dat nog niet is erkend. Hoe meer je ertegen vecht, des te sterker wordt het.

Hoe kunnen we een gebroken wereld waarin de schaduwzijde zich niet laat onderdrukken helen? Hoe lossen we dit op en staan we onszelf toe om heel te zijn?

De eerste stap is het erkennen en accepteren van de volledige menselijke ervaring. We dragen allemaal een *yetzer ha-tov* (een impuls om het goede te doen) en een *yetzer ha-ra* (een impuls om het kwade te doen) in ons.

De tweede stap is leren om onszelf in onze totaliteit lief te hebben, inclusief de kanten die scherp of lastig zijn. Verlossing is niet het bereiken van alles wat je ooit hebt gewild; het is de staat waarin je de dingen ziet zoals ze zijn en ze volledig accepteert.